

AG ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Eesti keel ja kirjandus	Õppeaine: Eesti keel
Kooliaste: I kooliaste	Klass: 3. klass	Tundide arv: 210
Õppeaine kirjeldus(sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused):		
Õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel keskendutakse nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.		
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh LKK põhimõtete rakendamine	
Õpilane: 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis; 2) kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid; 3) kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga; 4) eristab helisid, hääli ja häälikuid; 5) omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse; 6) sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseega; 7) tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga; 8) loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;	Materjal ja tegevused peavad varieeruma, oluline on diferentseerimine, aktiivõppemeetodite kasutamine, samas tööharjumuse ja klassireeglite omandamine, heade käitumistavade järgmine õppimisel ja koostööl. Kuulamisoskust saab arendada järgmiste tegevuste kaudu: õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine; õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine; kuuldu ja nähtu kommenteerimine. Tähtis on õpilastega kuulamise ja oma mõtete väljendamise reeglid kokku leppida. Ülesandeid saab anda enne kuulamist, kuulamise ajal ja pärast kuulamist. Kasutada võib erinevad aktiivõppe meetodeid. Oluline on tingimuste loomine kuulamise õppimiseks. Kui klassis on muu	

9) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel; 10) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi; 11) kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste; 12) kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; 13) vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid; 14) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi; 15) kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; 16) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.	emakeelega lapsi, tuleb arvestada, et kuulamisoskus on võõrkeeles kõige keerulisem keeleline osaoskus. Kõnelemise ja hääldamise õpetamisel on väga oluline pöörata tähelepanu selgele ja õigele hääldusele kõnelemisel ja teksti esitamisel, mis on lugema ja kirjutama õppimise üheks eelduseks; hääle kohandamisele vastavalt olukorrale (vastamine kohalt, klassi ees, paaris- ja rühmatöös), iste- ja seisuasendile, rühile, kuna õige hingamine tagab piisava õhuvaru selgeks ja ilmekaks esituseks. Rääkimisoskuse arendamiseks tuleb klassis luua pingevaba õhkkond, et iga laps julgeks sõna võtta. Kõigil lastel peab olema võimalus tunnis aktiivselt osaleda, et nad harjuksid klassiga suhtlema ja teaksid, kuidas luua silmsidet, kuidas kasutada õigesti oma häält (artikulatsioon, intonatsioon, tugevus, pausid), miimikat ja kehakeelt, kuidas väljendada oma suhtumist, anda hinnanguid ja rääkida kogemustest. Rääkimist võiks esmalt harjutada paaris või väikeses rühmas, seejärel võib paluda õpilasel esineda üksi kogu klassile. Arutelu ja arvamuste avaldamine eeldab klassis kõnelemise reeglite loomist, nt räägib üks inimene korraga, peetakse kinni eelnevalt kokkulepitud kõnejärjekorrast, kõnejärjekorra tähistajana võib kasutada mingit eset või mänguasja. Koolis kasutatakse nii suhtlemisel kui ka õppimisel kirjakeelt. Kirjakeele tundmine on oluline, et kõik saaksid õpitavast ühtmoodi aru. Õpilastele tuleb tutvustada erinevaid suhtlusolukordi (nt ametlik suhtlus, suhtlus sõbraga, vanematega) ja nendes kasutatava keele erinevusi. Toetav ja rahulik keskkond aitab end julgelt väljendada nii tagasihoidlikumal kui ka muukeelsel lapsel. Sõltuvalt klassist ja õpilaste eripäradest tuleb läbi mõelda metoodika: tugisõnade esitamine tahvlil, pildid või pildiseeriad, lause algused, küsimused jne. Aktiivseid vestlusi võib alustada paaris/rühmas ja edaspidi üle terve klassi ning hiljem harjutada klassi ees esinemist. Arutelu ja arvamuste avaldamine eeldab kindlasti klassis kõnelemise reeglite loomist: näiteks käe tõstmine rääkimiseks, üks kõneleja korraga, eelnevalt
---	---

	kokkulepitud kõnejärjekorrast kinni pidamine või mingi ese kõnejärjekorra tähistajana. Suhtlemisoskust arendavad nt paarilisele mängu või tööjuhendi seletamine; jutustamine kuuldust, nähtust, läbielatust või loetust; kuuldud loo edasi jutustamine; arutelu kuuldu põhjal; eseme, tegelase vms kirjeldamine; telefonikõne matkimine; kahekõne koostamine; kellegi intervjueerimine. Muukeelsete õpilaste puhul aitavad esialgu lihtsamate õpitekstide, sh dialoogide lugemine ja päheõppimine, kuni sõnavara kinnistub. Igapäevase suhtlemise, nii suulise kui ka kirjaliku, harjutamine, heade tavade selgitamine, probleemide lahendamine igapäevaselt, õpilast ise rääkima julgustamine – need kõik aitavad kaasa suhtlemisoskuse arenemisele nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega. Tundides tuleb võtta aega jutustamiseks, ettekanneteks, pildiseeria järgi jutustamiseks või loo kirjutamiseks. Kõnetehnika arendamiseks soovitatakse erinevaid hääldusharjutusi, sh häälikupikkuste võrdlemine, tugeva ja nõrga sulghääliku eristamine jne. Väga oluline on õpetaja enda selge ja korrektne hääldus, sest lapsed õpivad õigesti hääldama eelkõige täiskasvanu kõnet kuulates ja jäljendades. Lugemisoskuse arendamisel peab õpetaja meeles pidama, et iga laps areneb ja seepärast on oluline alal hoida rõõmsameelset, toetavat suhet ja uskuda lapse edusse. Lugemisvead tekivad eri põhjustel, kuid tihti piisab õigeaks lugemiseks, kui lapsel paluda veaga kohta uuesti lugeda. Õpetaja peab jälgima, et teksti raskusaste vastab õpilase tasemele. Nõrgemate lugejate jaoks tuleks teksti lihtsustada. Muukeelsete ja erivajadustega laste puhul tuleb arvestada ka laste sõnavaraga, et leida jõukohased tekstid. Lugemistegevusteks võiks olla sisult tundmatute sõnade selgitamine lause koosseisus, lugemistehniliselt raskete sõnade lugema õppimine, lihtsalt teksti lugemise harjutamine, sh lugemistehnika ning ilmeka lugemise arendamine. Kasutada võiks ka nn stopplugemist, st pala loetakse lõikude kaupa, tehes lõikude vahel pause, mil arutletakse sündmuste üle, ennustatakse, antakse hinnang
--	---

	või korrektuurlugemist, kus jälgitakse õpetaja ettelugemist ning kui õpetaja teeb tahtlikult vea või muudatuse, siis õpilased saavad teda parandada. Kirjatehnika õpetamise peamised eesmärgid on kirjutamiskiiruse tõstmine ning hästi loetava ja sujuva käekirja väljaarendamine. Selleks tuleb lastele õpetada õiget kehahoidu kirjutamisel, kirjutamisvahendite õiget käsitlemist, õigeid tähekujusid ja nende seostamist sõnaks, võtteid kirjutamiskiiruse tõstmiseks, kirjalike tööde vormistamist. Lugemise puhul on kõige olulisem teksti mõistmise oskus. Tekstidega tutvumisel tuleb analüüsida tekstide funktsionaalset kasutamist: mis eesmärgil on tekst kirjutatud ja kuidas see mõjutab teksti ülesehitust; kes on teksti sihtrühm; mida kirjanik soovib lugejale teada anda; kas tekst on tõsi või väljamõeldis. Et õpilane saaks eri liike tekste eristada, peab ta eristatavat teksti tundma. Selleks peab õpetaja õpilastega koos analüüsima, mis on mingi teksti tunnused, missugune on selle teksti ülesehitus, keelekasutus, sisu. Luuletuse mõtte toovad välja õiged rõhud, pausid, lauselõpu intonatsioon, hääletoon, hääletugevus. Kõiki neid komponente tuleb lastega harjutada. Mõtestatud (ilmekat) lugemist on kergem õpetada, kui lapsed kuulevad õpetajat tihti ette lugemas, sest õpilased jälgendavad alateadlikult õpetaja hääletooni ja intonatsiooni. Õpetaja peab jälgima, et ta häälega üle ei mängiks ega nõuaks lastelt liigset ilmekust. Nii kaob laste loomulik hääletoon. Sellest peaks kindlasti hoiduma. Loetu mõistmist ja loova kujutluse arengut toetavad tegevused võivad olla loetu analüüsimine, pala kohta käivatele küsimustele vastamine, küsimuste moodustamine, arutel,; pala peamõtte leidmine või loole hinnangu andmine. Samuti aitavad teksti mõista pala põhjal ülesannete, nt lünkteksti, testi või tabeli täitmine, lausele alguse/lõpu leidmine, lausete koostamine, skeemi koostamine, seoste loomine, tulpdiagrammi koostamine ja analüüsimine, palast tegelaste leidmine ja nende võrdlemine või kirjeldamine, töö vanasõnadega või tekstist
--	--

	sõnade, lausete leidmine seoses õigekirja teemaga. Jutustades laieneb lapse sõnavara, mitmekesistub lause struktuur, kasvab esinemisjulgus, arenevad lapse kuulamis- ja lugemisoskus. Laps õpib väljendama oma suhtumist, hinnanguid ja kogemusi. Lastega tuleb arutada, missugust jutustamist on huvitav kuulata, mis aitab jutustamist meelde jätta. Siinkohal aitab kavastamine. Väga head on ümberjutustusteks mõeldud tekstid. Lapsed õpivad kuulatud juttu jutustama täiskasvanute kõnet jälgides. Seepärast mängib suurt rolli õpetaja jutustamisoskus, kui kaasahaarav on jutustamine, kas jutustaja annab edasi neid emotsioone, mida ta ise parasjagu tunneb, kaasa mängib hääl, liikumine, näoilme, žestid, silmside klassiga. Ümberjutustamise õpetamise juures on oluline, et õpetaja julgustaks õpilasi vabalt, oma sõnadega rääkima. Õpetaja peaks andma lastele näite, kuidas lugu jutustada, et lapsed ei hakkaks teksti sõna-sõnalt edasi andma. Teksti sisu edasiandmise toeks sobivad suunavad küsimused, piltkava, sõnaline kava, ajatelg, märksõnaskeem jms. Töövormidena saab kasutada aheljutustamist, rühmas jutustamist jne. Oluline on suunata klassi kaaslase jutustamist jälgima. Märksõnaskeemi või mõistekaardi koostamine õpetab last enne jutustamist mõtteid koguma. Kui lastel on teksti põhjal jutustamine selge, siis võib ülesannet ka modifitseerida, nt jutustada tuleb kellegi teise vaatenurgast, viia teksti tegevus teise kohta või aega jms. Kirjutamisõpetus peaks kujundama ka oskusi enesekontrolliks, oma tegevuse analüüsiks, mõistmiseks ning tulemuste hindamiseks, looma võimalusi arutlusoskuse arenemiseks, pakkudes õpilastele elulisi, loomingulisi ning mõtlemisainet ja arutlusvõimalusi pakkuvaid ülesandeid. Kirjutamise õpetamisel tuleb lähtuda tekstist või keelekasutuse funktsioonist. Kirjutise sisu ja vorm tulenevad suuresti sellest, milline on kirjutamise eesmärk ja ülesanne ehk milline on kirjutamise funktsioon. Kirjutamisel on tähtis, et osataks oma mõtteid selgelt, täpselt ja veenvalt edasi anda, arvestataks lugeja
--	---

	olemasolu. Koolikirjutamise eesmärgiks on kasvatada igast lapsest isiksus, kes julgeb oma mõtteid kirja panna ja tuleb nõutaval tasemel toime argielus vajaliku kirjutamisega. Kirjutamisülesanded peavad seetõttu olema elu- ja lapselähedased: kirjad, meenutussedelid, sünnipäevakutsed, märkmed, seletuskirjad; muinasjutud, luuletused; kuulutused, reklaamid, juhendid, retseptid, mida inimesed igapäevaelus kirjutavad. Kirjutamisel läbitakse järgmised etapid: Valmistumine/häälestamine – eesmärgiks on võimalikult paljude mõtete kogumine ja kirjutamissoovi äratamine. Mustandi kirjutamine – selle perioodi eesmärgiks on võimalikult paljude meeles mõlkuvate asjade saamine paberile. Tagasisidestamine – kui mustand on valmis, peaks õpilane sellele tagasisidet saama. Tagasiside andja võib olla kogu klass või ainult õpetaja. Viimistlemine/ töö täiendamine – viimistlemisetapil peab õpilane oma teksti mitu korda läbi lugema ning seda täiendama ja parandama. Toimetamine – viimistlemine ja toimetamine kattuvad osaliselt. Toimetamisetapis antakse kirjutisele lõplik kuju ja vorm (luuletus, kiri, uudis jne), tegeldakse nii sisu ja struktuuri kui ka keele ja stiili täpsustamisega. Õigekirjutus – klassikaaslane või õpetaja loeb kirjutise läbi ja tõmbab vigadele joone alla. Õpilane parandab ära nii palju vigu, kui suudab. Avaldamine – teksti avaldamine on tähtis ergutamise viis. Kui lapsed tunnetavad, et kirjutis on oluline ja pakub kellelegi huvi, siis üritavad nad kirjutada võimalikult huvitavalt ja veatult. Lapsi motiveerib teadmine, et tekstil on ka teisi lugejaid peale õpetaja. Alati ei pruugi kirjutamine läbida kõiki etappe. See sõltub situatsioonist, eesmärgist, vajadusest ja inspiratsioonist. Peaasi, et kirjutamine oleks võimalikult loomulik ja paindlik. Kui õpilane mõistab, et igat kirjutist loeb peale tema enda veel keegi, siis ei ole talle enam vaja hakata tõestama kirjatehnikat ega õigekirja vajalikkust, kuna lohakalt ja valesti kirjutatud sõnumit, juhendit, kirja, juttu vms ei oska ega taha ju keegi lugeda.
--	---

	Tänapäevased emakeeleõpetuse arendajad väidavad, et formaalne grammatika õpetamine (reeglite päheõppimine, drillharjutuste tegemine jne) ei aita kaasa ei lugemise, kirjutamise ega kõneoskuse arengule, samuti ei tõuse sellest suuremat tulu teise keele omandamiseks. Kui pöörata nooremates klassides grammatika õpetamisele liiga suurt tähelepanu, siis võib see laste kirjutamise arengut koguni pärssida. Kirjutamise ja lugemise arengu seisukohast peetakse kasulikuks tegeleda mitmesuguste lausestusega seotud ülesannetega, nagu lausete moodustamine segipaisatud sõnadest, algvormis sõnadest, alguse või lõpu järgi, etteantud mudelite järgi, pildi alusel jne. Õigekirjaõpetuse kavandamisel soovitatakse õpetajal teadvustada järgmisi põhimõtteid. • Õigekirja õppimine on pigem aktiivne mõtestatud protsess kui päheõppimine. Õigekirja õppimine tähendab eelkõige sõnade rühmitamist ja nende kohta üldistuste tegemist. • Õigekirjutuse õpe tuleb seostada eesmärgistatud kirjutamise ja üldise keeleõppega. Õigekirjaga tegelemine peaks olema loomulik igapäevane kirjutamisega kaasnev tegevus. • Õpilased peavad mõistma, et õigekirjutusel on teatud kindlad unikaalsed aspektid. See on suulist ja kirjalikku keelt ühendavaks lüliks. Õigekirjal on spetsiaalne funktsioon esitada keelt graafiliselt käsi- või masinkirjutuse läbi. • Õpilased teevad juhuslikke õigekirjavigu väga harva. Enamasti teevad õpilased teatud kindlat liiki õigekirjavigu, nt kaashäälikuühendi õigekiri, sulghääliku õigekiri jne. Nii saab õpetaja õpilaste vigu analüüsides koostada oma isikliku õigekirjaõpetuse strateegia. • Tänapäevased õigekirja õpetamise eesmärgid peaksid keskenduma õigekirja õppimiseks vajalike strateegiate (nt sõnade rühmitamine sarnase kirja pildi põhjal; seaduspärasuste leidmine sõnade õigekirjas jms) õpetamisele.
--	---

	• Oluline osa õigekirja õpetamises on õigesti kirjutatud ja valesti kirjutatud sõnade eristamisel, et seeläbi oleks võimalik parandada nii vigu kui ka nende tekkimise põhjusi. See tähendab metakognitiivsete oskuste arendamist. Kui õpilane teab, milliseid sõnu ta alati õigesti kirjutab ja millistes tal on oht eksida, siis saab ta veaohlike sõnade õigekirja erinevate allikate abil (pinginaaber, sõnaraamat, õpetaja jms) kontrollida. • Õpilased peaksid teadvustama, et eesti keele õigekiri on vägagi reeglipärane ja igaüks võib ise need reeglipärasused avastada. Üldiselt peaks õigekirja õpetamine olema nii individuaalne ja loominguline kui vähegi võimalik. Arvuti kasutamine on andnud samuti väga häid tulemusi, eriti kirjutamisraskustega õpilaste puhul. Ka arvutis tuleks kohe algusest trükkida ja teha väiksemaid ülesandeid, nagu etteütluse laused, harjutuse vormistus Wordis vms, kirja kirjutamine nii käsikirjas kui ka arvutis, plakati koostamine, kutse, kaardi vms koostamine, kirjeldus mõne imelooma kohta, et teised saavad pärast joonistada kirjelduse järgi jne. Lugemisõpetuses avardatakse klassis loetud tekstivara muu kirjanduse lugemisega. Õpikus olnud katkendi puhul võetakse välja algteos. Mistahes teema puhul osutatakse võimalikule lisalugemisele. Täpsema soovitusnimestiku koostamisel tuleb kindlasti kasuks koostöö kohaliku raamatukoguga. Vabalugemises saavutatu – silmaring, huvi enese ja teiste vastu, oskus raamatust oma järeldusi teha – tuleb eriti hästi esile loovtöodes, omakoostatud soovitusnimestikes, raamatu- või teemaposterites, õpilaste endi loodud ühisraamatutes. Sõnavaratöö eesmärgiks on toetada teksti mõistmist. Õpilasi tuleb harjutada jälgima erinevaid sõnu ja väljendeid. Kui õpilased jäävad sõnaseletusega hätta, siis aitab õpetaja sõnatähendust mõista. Õpetaja võib seletada uusi sõnu piltide, jooniste või esemete abil; antonüümide või sünonüümide abil; sõna
--	--

	koosseisu analüüsimise abil, st analüüsitakse, mida tähendab sõnatüvi ja/või liide; lähemale ümbrusele toetudes; seostades sõnu tegevusega, kasutades pantomiimi; kasutades miimikat. Sõnavaratöök sobivad järgmised ülesanded: ristsõnad; riimuvate sõnade leidmine; sõnaketid; segipaisatud tähtedest/silpidest sõnade moodustamine; pildi ja sõna ühendamine; sünonüümide, antonüümide ja homonüümide leidmine; loetellu mitesobiva sõna leidmine; lausete või juttude moodustamine etteantud sõnadega; sõnade ja mõistete kokkukuuluvuse määramine; lünktekstid; sõnade leidmine vastavalt etteantud teemale; loetelu täiendamine; üldnimetuse leidmine üksikmõistele; üksikmõiste viimine üldmõiste alla; järjestamine, korrastamine; rühmitamine, liigitamine, klassifitseerimine.
Õppesisu:	
Kuulamisoskus. Õpetaja, kaaslaste ja tehnilise vahendiga esitatud teksti kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine, analüüsimine, põhjendamine. Suhtlemisoskus. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandamine, tänamine) ja viisakusväljendite valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine, arutamine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine. Helide, häälte ja häälikute eristamine. Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas). Hääliku pikkuse eristamine. Täis- ja kaashäälikud. Selge hääldamine, lugemistehnika arendamine, sobiva hääletugevuse kasutamine. Lugemisoskus. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Käsikirjalise teksti lugemine tahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, teade, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine, info leidmine ja lugemine erinevatest allikatest (arvuti, televiisor, nutiseade). Sümbolite, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjandusest, lasteraamatutest ja -ajakirjadest ning igapäevaelust. Sõna, lause ja teksti lugemine ning sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Tekstiloomine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildiallkiri, tegelaskõne). Loovtöö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava põhjal, fantaasiajutt).	

Jutustamis- ja kirjeldamisoskus, suuline väljendusoskus. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal. Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt) ümberjutustamine. Aheljutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Tegelaste iseloomustamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Tuttava luuletuse ja dialoogi peast esitamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine.

Lugemiskogemus. Vabalugemiseks sobivate teoste leidmine eesti ja maailma lastekirjandusest. Autorite, nende elulugude ning loominguga tutvumine nii trüki- kui ka veebitekstide kaudu.

Eri laadis ja žanris tekstid. Ilukirjandus- ja rahvaluuletekstide tundmine ning eristamine: piltjutt, jutustus, muinasjutt, muistend, mõistatus, vanasõna, luuletus, liisusalm, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst. Tarbe- ja teabetekstide tundmine ning eristamine: kiri, teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmetekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.

Teksti analüüsimine. Oma mõtete väljendamine. Loetud raamatust jutustamine, loetule põhjendatud hinnangu andmine. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ja neile vastamine. Teksti ülesehitus ja sisu. Pealkiri, lõigud, jutu ülesehitus: alustus, loo arendus, lõpetus. Teksti jagamine osadeks, tekstiosade pealkirjastamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loetu kohta küsimuste, kava, skeemi, kaardi koostamine.

Kirjatehnika. Kirja eelharjutused. Joonistähete kirjutamine. Väikeste ja suurte kirjatähete õppimine, õiged tähekujud, ühtlane kirjarida. Sõna ja lause kirjutamine.

Kirjalik väljendusoskus. Töö vormistamine paberil loetavas käekirjas ja arvutis. Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpikust ja sõnastikust. Oma kirjavea parandamine. Tarbeteksti (kutse, õnnitlus) kirjutamine näidise järgi.

Keelereeglid. Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. Tähtede i ja j õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); h-täht sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; k, p, t s- ja h-tähe kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.

Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestikjärjestus. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ja da-vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (*ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus*). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma *et, sest, aga, kuid, siis* puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.

Sõnavara arendamine. Sõna tähendus(t)e selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Riimuvate sõnade leidmine.

Põhimõisted:

Klassireeglid ja kokkulepped, rühmatöö.

Kuulamisülesanne, kuulamine ja kuulmine, monoloog, dialoog, vestlus, (põhjendatud) arvamus, jutustamine, kommenteerimine.

Kõne- ja kirjakeel, sobiv suhtluskeel, põhjendatud arvamus, vestluskaaslane ehk vestluspartner.

Häälik, täht, hääli, kuulamine, kuulmine, hääliku pikkus.

Lugemine, lugemispala, lugemistehnika, lugemisoskus, jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus, liisusalm, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Joonistäht, väike ja suur kirjatäht, tähekuju.

Ilukirjandus, loomalugu, detektiivilugu, muinasjutt, luuletus, teatmeteos, uudis, artikkel, reklaamtekst, kiri, e-kiri, kutse, õnnitus.

Tekst, küsimus, väide, vastuväide, märkmed.

Jutt, jutustamine, ümberjutustamine.

Lause, jutustus, kirjeldus.

Keelend, keelereegel, kiri, kutse, teade.

Allikas, teos, eesti lastekirjandus, maailma lastekirjandus, raamatukogu, infosüsteem.

Sõnavara, sõnaraamatuvorm, sõnaraamat, tähestikuline järjekord.

Lõiming, koostöö

Praktilised tööd, õpiprojektid:

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained – oluline arvestada jooksvalt kõikides ainetundides ja vabaõppes.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

Suuline keelekasutus

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatleb sihipeenalt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;

- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;
- leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- esitab luuletust peast;

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.

Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.

Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

Hääl- ja intonatsiooniharjutused. Selge hääl- ja intonatsioonijälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.

Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.

Sõnavara arendamine: sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.

Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Lugemine

- loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;

- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnda lastekirjanikku.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.

Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri

Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjutamine

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;

- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ära- kirjutamine tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. *k, p, t s-i* ja *h* kõrval. *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *h* sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning *sse-lõpulise* sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; *et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui* puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloome

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjutamine.

Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

Sündmusest ja loomast kirjutamine.

Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

Kirja kirjutamine..

Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.